

Utlåtande 2017:251 RVIII (Dnr 105-1044/2017)

Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg

Handläggning av bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till personer 65 år och äldre
Ändrat reglemente för servicenämnden
Förslag från äldrenämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg” med förslag till ”Anvisningar för beställning och genomförandeplan för hemtjänst” antas med ändringar som framgår i bilaga 2 till utlåtandet.
2. Ändring i reglementet för servicenämnden godkänns enligt bilaga 3 till utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Syftet med riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är att säkerställa rättssäkerheten och likabehandling över staden när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens äldreomsorg. Riktlinjerna ska därutöver ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som ska göras i varje enskilt fall.

Beredning

Ärendet har initierats av äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, servicenämnden, samtliga stadsdelsnämnder och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor samt Synskadades Riksförbund Stockholms stad.

Stadsledningskontoret föreslår ändringar på grund av ny lagstiftning samt ärenden som redan antagits i kommunfullmäktige. Förslagen framgår i bilaga 2.

Servicenämnden är positiv till förslaget om att Äldre direkt ska fördela de ansökningar om vård- och omsorgsboende som inkommer till staden från personer som bor i andra kommuner.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om reviderade riktlinjer. De anser att nya adekvata avsnitt har tillkommit och förtydligande hänvisningar och exempel har lagts in som kan underlätta vid handläggning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd välkomnar att äldrenämnden tagit fram ett förslag till revidering av gällande riktlinjer för att anpassa dem till införandet av ramtid inom hemtjänsten, men menar att texten behöver förtydligas på flera punkter.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till äldrenämndens förslag. De anser att de förändringar som föreslås i huvudsak är av teknisk art och föranledda av att det ändrats i föreskrifter och anvisningar från Socialstyrelsen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att det är särskilt angeläget att definiera målgrupperna och förtydliga behovskriterierna för de biståndsbedömda boendeformerna servicehus och vård- och omsorgsboende. Förtydligande behövs även när det gäller vissa hemtjänstinsatser.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att de nya riktlinjerna gör viktiga förtydliganden samt stärker individens möjlighet att påverka insatsernas utformning, exempelvis genom införandet av ramtid.

Kungsholmens stadsdelsnämnd är i huvudsak positiv till uppdateringen av riktlinjerna samt till förslaget om att fördelning av ansökningar om särskilt boende från annan kommun ska ske centralt.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att de nya riktlinjerna är tydligt formulerade och att dessa kommer bli ett användbart verktyg i det dagliga arbetet. Nämnden ställer sig positiv till att ansökningar från andra kommuner fördelas av Äldre direkt. Detta kommer troligen ge en jämnare fördelning av ärenden.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att de föreslagna riktlinjerna ger ett bra stöd och vägledning för biståndshandläggarna i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ställer sig överlag positiv till förslaget till nya riktlinjer och till många av de tillägg och förtydliganden som görs i dem. Bland annat är det positivt att avsnittet om särskilt utsatta grupper har lagts till, och att det har förtydligats att det behövs kompetens inom flera av socialtjänstens områden vid handläggning av ärenden som rör denna målgrupp.

Skärholmens stadsdelsnämnd är i stort positiv till riktlinjerna och anser att de tydliggör myndighetsutövningen inom äldreomsorgen. Deras reflektion är att riktlinjerna kan komma att generera fler beviljade insatser än tidigare.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att de nya riktlinjerna gör viktiga förtydliganden som stöd för stadens biståndshandläggare vid bedömning av rätten till insatser inom äldreomsorgen.

Södermalms stadsdelsnämnd konstaterar att stadens riktlinjer generellt är på en relativt hög detaljnivå och riskerar att bli inaktuella redan innan de är beslutade av kommunfullmäktige.

Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiva till förslaget om nya riktlinjer.

Östermalms stadsdelsnämnd uppfattar de reviderade riktlinjerna som väl genomarbetade och tydliga.

Socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor anser att förslaget till nya riktlinjer är en fortsättning av och konservering av den systematiska åldersdiskriminering som bedrivs i Stockholms stad.

Synskadades Riksförbund Stockholms stad anser att de uppdaterade riktlinjerna även fortsättningsvis får allvarliga konsekvenser för personer med synnedsättning över 65 år i Stockholms stad.

Mina synpunkter

Alla äldre ska ha tillgång till likvärdiga insatser inom äldreomsorgen oavsett var i staden de bor. Under mandatperioden har vi i majoriteten genomfört flera förändringar samt tillfört resurser i syfte att stärka likabehandlingsprincipen i äldreomsorgen. I budgeten för år 2018 fortsätter vi vårt arbete genom att bland annat ge äldrenämnden i uppdrag att följa upp myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden. Dessutom ska en utredning genomföras med målsättningen att öka samverkan och

samhandläggningen kring äldre inom socialtjänsten i syfte att motverka att den individuella behovsbedömningen påverkas av att individen fyller 65 år.

De riktlinjer för handläggning inom socialtjänsten som behandlas i ärendet ska fungera som en vägledning för biståndshandläggare i deras arbete med att göra individuella bedömningar av vilka insatser som är nödvändiga i varje enskilt fall. Målsättningen är att bedömningarna ska bli rätt från början och att den äldre inte ska behöva överklaga sina beslut för att sedan få rätt i en högre instans. För att riktlinjerna ska kunna få den viktiga funktion som vi avser behöver de implementeras. Jag är därför mycket positiv till att ett implementeringsarbete redan är inplanerat genom utbildningsåtgärder för biståndshandläggare och deras chefer.

Behovet av en revidering av riktlinjerna har föregåtts av ett stort förbättringsarbete i hemtjänsten, som bland annat har inneburit att detaljstyrningen av insatser har tagits bort och att ramtid har införts. Målet är att öka personalkontinuiteten och den äldres inflytande, förbättra samverkan runt den äldres behov samt öka handlingsfriheten för hemtjänstpersonalen att tillmötesgå den äldres dagsaktuella behov och önskemål. Det nya arbetssättet påverkar hur man fattar beslut om insatser samt hur man upprättar en genomförandeplan, något som framgår i de nya riktlinjerna.

Utöver det vill jag lyfta fram de nya texterna om särskilt utsatta grupper, våldsutsatta äldre samt stycket om mat och måltider som exempel på viktiga frågor som fått större betydelse i riktlinjerna.

Efter att ha tagit del av alla remissvaren har ett förtydligande gjorts i riktlinjerna angående hemtjänstens uppgift att hjälpa till med skötsel av husdjur. Jag anser att möjligheten att behålla sitt husdjur, trots att man behöver en viss hjälp med skötseln, kan bidra till ökad hälsa och välbefinnande hos den äldre. Förutom det har stycket om snöskottning strukits. Jag delar därmed flertalet remissinstansers åsikt att ansvaret för snöröjningen inte i första hand bör ligga hos hemtjänstutförarna. Jag anser också att frågan kring vem som ska utföra snöskottningen och hur arbetet ska organiseras bör klargöras innan det skrivs in i riktlinjerna. Övriga förändringar i bilagan är konsekvensändringar utifrån ny lagstiftning samt beslutade ärenden i kommunfullmäktige.

I likhet med remissinstanserna är jag positiv till förslaget att ge servicenämnden genom Äldre direkt ansvaret för fördelningen av ansökningar om särskilt boende som inkommit från annan kommun. Jag anser att det kommer att leda till en jämnare fördelning mellan stadsdelsnämnderna samt effektivisera ärendehantering.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg med anvisningar för beställning och genomförandeplan för hemtjänst
3. Reglemente för servicenämnden

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut bifalles delvis.
2. Därutöver anför följande.

Under Alliansens tid vid makten tog vi fram nya riktlinjer för att förtydliga rätten till vård- och omsorgsboende för äldre som lider av oro och ensamhet. Dessa riktlinjer antogs i början av denna mandatperiod men den rödgrönrosa majoriteten har inte lyckats se till att de har fått avsedd effekt. Istället har andelen avslag på vård- och omsorgsboende ökat sedan maktskiftet.

Majoriteten har hänvisat till de nya riktlinjer som man skulle ta fram. När dessa riktlinjer nu föreligger konstaterar vi att de inte innebär någon förbättring. Detta är en besvikelse. Det är inte acceptabelt att mycket gamla människor som vill och behöver flytta får avslag på sina ansökningar om vård- och omsorgsboende. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten.

Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet ”Rapportering ej verkställda beslut” är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för

behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Avslutningsvis vill vi påpeka att vi anser att det är problematiskt att detta ärende inte förelagts till insyn för nämndens funktionshindersråd.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg” med förslag till ”Anvisningar för beställning och genomförandeplan för hemtjänst” antas med ändringar som framgår i bilaga 2 till utlåtandet.
2. Ändring i reglementet för servicenämnden godkänns enligt bilaga 3 till utlåtandet.

Stockholm den 29 november 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Clara Lindblom

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Björn Ljung (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Innehållsförteckning	Sid
Äldrenämnden	11
Servicenämnden	15
Bromma stadsdelsnämnd	16
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	17
Farsta stadsdelsnämnd	19
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	20
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	22
Kungsholmens stadsdelsnämnd	23
Norrmalms stadsdelsnämnd	26
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	26
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	28
Skärholmens stadsdelsnämnd	29
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	31
Södermalms stadsdelsnämnd	32
Älvsjö stadsdelsnämnd	34
Östermalms stadsdelsnämnd	34
Socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor	35
Synskadades Riksförbund Stockholms stad	36

Ärendet

Syftet med riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är att säkerställa rättssäkerheten och likabehandling över staden när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens äldreomsorg. Riktlinjerna ska därutöver ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som ska göras i varje enskilt fall. Nedan redovisas de områden som utöver redaktionella ändringar, tillkommit som nya avsnitt eller blivit reviderade för att motsvara gällande lagstiftning och rättspraxis inom området.

Handläggning och dokumentation

Biståndshandläggaren ska göra individuella bedömningar i varje enskilt fall för att kunna tillförsäkra den enskildes skäliga levnadsnivå. För en rättssäker

handläggning och dokumentation hänvisas till Socialstyrelsens handbok ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”. Där behandlas bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, principer, och grunder för socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt regler som styr handläggningen och dokumentationen. I riktlinjerna tas i första hand upp den handläggningen som är specifik för Stockholms stad.

Särskilt utsatta grupper

I riktlinjerna finns ett stycke som anger ramar för hur handläggaren ska arbeta med särskilt utsatta grupper, t.ex. äldre som utsatt för hot och våld, äldre personer med eller utan missbruksproblematik som lever i hemlöshet samt äldre personer som inte behärskar svenska språket eller som är syn, hörsel- eller talskadad.

Företrädare för den enskilde

Stycket har kompletterats med utvecklande text om den enskildes rätt att anlita ombud vid kontakt med myndigheter. Stycket anger också hur en fullmakt som upprättats mellan den enskilde och dennes företrädare ska inhämtas och dokumenteras. Från och med 1 juli 2017 träder en ny lag om framtidsfullmakter i kraft som är giltig när en fullmaktsgivare på grund av psykisk störning, sjukdom, skada eller likande förhållande är ur stånd att ta hand om de angelägenheter som fullmakten avser.

Beställning till utföraren

Anger hur biståndshandläggaren ska kommunicera beställningen av beslutade insatser till den utförare som den enskilde har valt.

Beställning av hemtjänst

Är ett nytt stycke som anger hur beställningen av hemtjänst ska formuleras utifrån ramtid. Utformningen av de beviljade insatserna, samt när och hur dessa ska utföras, överläts till den enskilde och utföraren att komma överens om i genomförandeplanen. Beställningen ska dock innehålla en ramtid med vilka insatser som har beviljats utan att varje insats preciseras på detaljnivå. Beslutet om ramtid är nytt och därför bifogas det särskilt framtagna dokumentet för beställning och genomförandeplan för hemtjänst till detta ärende.

Anställda anhörigvårdare

Från och med 1 januari 2017 tillämpar staden inte längre möjligheten att anställa anhöriga annat än vid synnerliga skäl. I riktlinjerna anges de kriterier som ska vara uppfyllda för att en sådan anställning ska vara aktuell. Vidare beskrivs också beslutsprocessen vid handläggning av dessa ärenden.

Mat och måltider

Den som inte själv kan tillreda sina måltider och inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt ska få hjälp med detta. Det är viktigt att bedöma det individuella behovet av måltidshjälp. Den enskilde kan av olika skäl även behöva sällskap vid måltiden. Om den enskilde är i behov av sällskap vid måltiden, ska detta beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Bistånd för egenvård

Stycket har förtydligats med att egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en person själv kan utföra, och därmed ansöka om bistånd för. Den enskilde ska själv klara av att ta ansvar för uppgiften, men behöver praktisk hjälp av hemtjänstpersonalen att utföra den.

Daglig verksamhet efter pension

Förtydligande om att normal pensionsålder anses kunna uppgå till 67 år istället för 65 år vilket kan påverka möjligheten att få ha kvar insatsen daglig verksamhet. Daglig verksamhet går inte att ersätta med dagverksamhet inom äldreomsorgen då syftet med de båda insatserna är åtskilda. Daglig verksamhet är, till skillnad mot dagverksamhet, även en avgiftsfri insats och den enskilde har rätt till habiliteringsersättning.

KBF – bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning

Stycket har förstärkts och uppdaterats utifrån att socialförvaltningen tagit fram nya tillämpningsanvisningar för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning.

Daglig sysselsättning efter pensionsålder

Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna ha kvar möjligheten till sysselsättning i de fall det fyller ett viktigt behov även om den enskilde uppnått pensionsålder. Den normala pensionsåldern uppgår även i dessa fall till 67 år istället för 65 år. Precis som daglig verksamhet för personer enligt LSS kan den dagliga sysselsättningen inte ersättas med beslut om dagverksamhet.

Information om ett tryggt och anpassat boende

Nytt stycke. Personer som är över 65 år och är i behov av insatser ska samtidigt ges möjlighet att få information om hur de kan anpassa sitt boende i syfte att skapa trygghet i sin bostad. Därför ska biståndshandläggare i ett tidigt skede informera den enskilde om olika alternativ som kan bidra till ökad trygghet för den enskilde.

Det kan till exempel ske genom att biståndshandläggaren hjälper den enskilde med information om vilka andra boendialternativ som finns att tillgå genom seniorlägenhet eller trygghetsboende eller annan insats i form av trygghetslarm eller hemtjänst.

Icke biståndsbedömda insatser

Nytt stycke som anger de icke biståndsbedömda insatserna som staden erbjuder alla över 65 år. Biståndshandläggaren behöver ha en god kännedom om dessa insatser som är syn- och hörselkonsulent, vaktmästarservice samt öppna mötesplatser/träffpunkter till äldre.

Folkbokföringskommunen

Nytt stycke som anger folkbokföringskommunens skyldighet gällande hjälpinsatser enligt SoL som den enskilde kan ha behov av

1. Under kriminalvård i anstalt,
2. Under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än kommunen,
3. Som aktualiserats inför avslutning av vård enligt 1 eller 2.

Flytt från annan kommun till Stockholm stad

Stycket har utökats till att omfatta en ny fördelning av inkomna ärenden från annan kommun gällande ansökan om särskilt boende.

Serviceutskottet föreslås ansvara för denna fördelning. För att få en jämn fördelning av ansökan om särskilt boende mellan stadsdelar föreslås följande beslut om fördelning:

1. Alla ansökningar från andra kommuner ska fördelas av Äldre direkt.
2. Ansökningar som inkommer till en stadsdel ska omgående skickas till Äldre direkt.

3. Äldre direkt fördelar ärendet via en särskild framtagen fördelningsnyckel som uppdateras av servicenämnden i samråd med äldrenämnden i början av varje år.
4. Efter fördelning av inkommen ansökan till aktuell stadsdelsförvaltning, skickar Äldre direkt ett brev till den enskilde med information om vilken stadsdelsförvaltning som kommer handlägga ansökan.
5. När Äldre direkt har fördelat enligt fördelningsnyckeln och ärendet inkommer till en stadsdel är ärendet klart att börja handläggas i stadsdelen.

EU/EES-medborgare

Nytt stycke om EU-medborgares rätt till fri rörlighet inom EU-länderna. Där den fria rörligheten innebär att EU-medborgare utan några särskilda formaliteter har rätt att resa till och vistas i annat EU-land i tre månader under förutsättning att personen inte utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt SoL. För alla som vistas i kommunen gäller dock socialtjänstens yttersta ansvar enligt 2 kap 1 § SoL. Personer som vistas tillfälligt i en kommun har som huvudregel bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt.

Äldre som inte är EU-medborgare

Nytt stycke som handlar om ekonomiskt bistånd till flyktingar som söker uppehållstillstånd i Sverige. Migrationsverket ansvarar för bistånd i form av logi, bostadsersättning, dagsersättning och särskilt bidrag. Ansökan om insatser med hjälp i hemmet måste dock prövas utifrån individuella förhållanden och får inte avslås enbart med hänvisning till att permanent uppehållstillstånd saknas.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2017 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande med förslag till ”Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg/Handläggning av bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS till personer 65 år och äldre, maj 2017” och med förslag till ”Anvisningar för beställning och genomförandeplan för hemtjänst, mars 2017”.

2. Äldrenämnden överlämnar riktlinjerna och anvisningar till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.
3. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslår kommunfullmäktige att besluta om tillägg i reglementet för servicenämnden till att även omfatta fördelning av ärenden med anledning av ansökan om särskilt boende från äldre personer i andra kommuner.

Reservation anfördes av Erik Slottner (KD), Dennis Wedin m.fl. (alla M) och Ann-Katrin Åslund (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Alfred Askeljung (C) som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (KD), (M) och (L).

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 april 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Riktlinjernas syfte är att vara ett stöd i arbetet med att bedöma individuella behov anses kunna tillgodoses genom de nu uppdaterade riktlinjerna som baseras på aktuell lagstiftning och rättspraxis.

En viktig förändring som också föranlett revideringen av riktlinjerna är den modell för ramtid som är beslutad att användas inom hemtjänsten. Vid beställning av hemtjänst ska utformningen av de beviljade insatser, samt när och hur dessa ska utföras överlåtas till den enskilde och utföraren att komma överens om i genomförandeplanen. En beställning av hemtjänst ska därför inte vara så detaljerad. Anvisningar som beskriver hur beställning och genomförandeplan ska upprättas är centralt för stadens biståndshandläggare och utförare samt viktigt för att leva upp till likabehandlingsprincipen. Anvisningarna bifogas till detta ärende.

Ett nytt sätt att centralt fördela ansökningar om särskilt boende från annan kommun föreslås i riktlinjerna. Äldre direkt gör en fördelning utifrån en fördelningsnyckel och skickar sedan ärendet till den stadsdel som blivit tilldelad, och som påbörjar handläggningen. Detta förutsätter ett tillägg i Servicenämndens reglemente, där Äldre direkt lyder under, så att det framgår att det ligger inom deras ansvarsområde att fördela ärenden med anledning av ansökan om särskilt boende från en enskild boende i annan kommun. Äldreförvaltningen föreslår att riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg börjar gälla fr.o.m. 1 januari 2018.

Jämställdhetsanalys

Ärendet är könsneutralt i förhållande till de insatser den enskilde kan ansöka om. Genomgripande i riktlinjerna är det fokus på den enskilde och dennes behov och hur denne kan tillförsäkras skälig levnadsnivå. Därför har detta tjänsteutlåtande inte

bedömts ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Beredning

Ärendet har initierats av äldrenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, servicenämnden, samtliga stadsdelsnämnder och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor samt Synskadades Riksförbund Stockholms stad.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Sedan kommunfullmäktige år 2015 beslutade om gällande riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg har en rad organisatoriska och verksamhetsmässiga förändringar skett.

Exempelvis har kommunfullmäktige beslutat om att införa ramtid vid beslut om hemtjänst. Detta innebär att delar av de riktlinjer som fullmäktige beslutade om år 2015 inte längre är aktuella. Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till föreslagna förändringar avseende riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg och anser att de kan bidra till stadens arbete att nå mål *1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet.*

Nedan redogörs för stadsledningskontorets synpunkter beträffande de områden som tillkommit eller blivit reviderade för att motsvara gällande lagstiftning och rättspraxis inom området.

Särskilt utsatta grupper

Stadsledningskontoret anser att det är bra att det tagits fram ett stycke som anger ramen för hur handläggare ska arbeta med särskilt utsatta grupper, till exempel äldre personer med eller utan missbruksproblematik som lever i hemlöshet. I det här sammanhanget är det viktigt att, i enlighet med stadens vision om *Ett Stockholm för alla*, betona vikten av att det skapas ändamålsenliga boendialternativ till de personer som tillhör målgruppen ”särskilt utsatta grupper”.

Företrädare för den enskilde

Den 1 juli 2017 trädde dels den nya lagen om framtidsfullmakter (2017:310) och dels nya bestämmelser i föräldrabalkens 17 kapitel (1949:381) angående anhörigas

behörighet att rätts-handla i vissa fall i kraft. Mot bakgrund av detta vill stadsledningskontoret med hänvisning till lagen om framtidsfullmakter (2017:310) understryka att framtidsfullmakter inte behöver registreras hos överförmyndaren för att den ska bli gällande. Likaså vill stadsledningskontoret med hänvisning till föräldrabalkens 17 kapitel (1949:381) påpeka att anhöriga, utan att vara ombud eller legal företrädare, numera har lagstöd för att vidta vissa ordinära rätts-handlingar med anknytning till dennes dagliga livsföring. Stadsledningskontoret anser att dessa två punkter ska förtydligas i enlighet med framtaget förslag på sidan 9, bilaga 1, under rubriken "Företrädare för den enskilde".

Flytt från annan kommun till Stockholm stad

Stadsledningskontoret anser att det i tredje punkten på sidan 43 under rubriken "Fördelning av nya ärenden" ska förtydligas att fördelningsnyckeln ska utgå ifrån andelen äldre invånare per stadsdelsnämnd. Vidare bör servicenämnden som verkställer fördelningen ta fram en rutin som innebär att ansökningsen och handlingen inte skickas mellan nämnder mer än nödvändigt samtidigt som det ska vara möjligt för äldre att skicka sin ansökan direkt till Äldre direkt. Förändringsförslag framgår i bilaga 1 under rubriken "Fördelning av nya ärenden".

Övriga kommentarer beträffande riktlinjerna

Utöver ovanstående synpunkter gällande de områden som tillkommit eller blivit reviderade vill stadsledningskontoret lyfta fram följande kommentarer nedan.

Servicehus

Givet att kommunfullmäktige i samband med budget 2018 beslutar att godkänna förslagen i *Slutrapport från utredning av servicehus* (Dnr 152-872/2017) ska riktlinjerna anpassas till förslagen i utredningen. I förslaget till de nya riktlinjerna står det på sidan 10 och 35 att servicehusen inte ingår i valfrihetssystemet. Emellertid är ett av förslagen i servicehusutredningen att valfrihetssystemet ska gälla i servicehusen från och med 1 januari 2018. Stadsledningskontoret noterar även att de bedömningsgrunder som specificeras på sidan 35 i riktlinjerna inte överensstämmer med de som omnämns i servicehusutredningen. I utredningen förslås det att bistånd ska beviljas personer med:

- behov av hemtjänst för sina omvårdnadsbehov, i kombination med något eller några av nedanstående punkter
- oro/otrygghet i kombination med hög ålder
- oro/otrygghet som inte dämpas av andra insatser
- ofrivillig ensamhet och känsla av social isolering

Stadsledningskontoret anser att förslaget till nya riktlinjer behöver harmoniseras med

servicehusutredningen. Förändringsförslag framgår i bilaga 1 under avsnittet ”Servicehus”.

Anhörigvårdare

Givet att kommunfullmäktige i samband med budget 2018 beslutar att godkänna förslagen i *Hemtjänstersättning för insatser som utförs av anhörigvårdare* (Dnr 152-814/2017) ska riktlinjerna anpassas till förslagen i utredningen. I förslaget till de nya *Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg* står det på sidan 15 att ”Beslut om att anställa anhörig fattas av enhetschef vid beställarenheten”. Emellertid är denna skrivning borttaget i *Hemtjänstersättning för insatser som utförs av anhörigvårdare* (Dnr 152-814/2017). Förändringsförslag framgår i bilaga 1 under rubriken ”Anställda anhörigvårdare”.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att *Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg*, bilaga 1, antas med de förändringar som föreslås i detta tjänsteutlåtande.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 november 2017 att återropa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Henrik Sjölander m.fl. (M) *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Gunilla Hansson (C) som instämde med sitt ersättaryttrande i reservation från (M).

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 november 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget om att Äldre direkt ska fördela de ansökningar om vård- och omsorgsboende som inkommer till staden från personer som bor i andra kommuner.

Det är viktigt att kontaktcenter/Äldre direkt får delta i arbetet med att förbereda, planera och följa upp införandet av funktionen för fördelning av ärenden. Till detta hör bland annat att bedöma vilka volymer som kan förväntas, förtydliga hur information ska ges till berörd stadsdelsförvaltning vid fördelning av ärende samt hur utvärdering av funktionen ska genomföras.

Förvaltningen menar att det föreslagna arbetssättet för fördelning av ärenden (sid 40-41 i riktlinjerna) bör förenklas. Äldre direkt kan fatta beslut om fördelningen av ärenden till handläggande stadsdelsförvaltning utan att ansökningarna hanteras inom verksamheten. Detta genom att verksamheten, efter att ha fått en uppgift om att en

biståndsansökan inkommit till staden, direkt tar beslut om vilken stadsdelsförvaltning som ska handlägga ärendet. Därefter kan mottagande förvaltning få besked om vilken förvaltning som ska ansvara för ärendet och sedan sända handlingarna dit. Ett sådant arbetssätt skulle minska risken för förseningar, fel i hantering av sekretessuppgifter m m.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Jan Tigerström m. fl. (alla M) och Hanna Wistrand (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Kerstin Rossipal (KD) och Ylva Skoogberg (C) som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (M) och (L).

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om reviderade riktlinjer. Nya adekvata avsnitt har tillkommit och förtydligande hänvisningar till andra tillämpningsanvisningar och exempel har lagts in som kan underlätta vid handläggning.

Det finns dock några punkter där förvaltningen ser behov av ytterligare förtydligande och kompletteringar.

Under avsnittet *Företrädare för den enskilde* har den enskildes rätt att anlita ombud beskrivits samt kraven på fullmakt. Ett nytt avsnitt finns kring den nya lag om framtidsfullmakter som trädde i kraft den 1 juli 2017. Vad som inte nämns i avsnittet är de nya bestämmelserna om anhörigas behörighet som samtidigt, dvs 1 juli 2017, infördes i 17 kap. Föräldrabalken. Bestämmelserna om god man och förvaltare regleras sedan tidigare i Föräldrabalken. Den nya lagändringen innebär att anhöriga i vissa fall har rätt att rättshandla utan fullmakt. Detta gäller när en person över 18 år på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande inte längre har förmåga att ta hand om sina ekonomiska angelägenheter. Förvaltningen anser att det är viktigt att belysa även denna ändrade bestämmelse och dess påverkan vid handläggning av ett ärende. Detta främst med tanke på den stora gruppen brukare med demenssjukdom där denna form av behörighet ofta kan komma att bli aktuell.

Under rubrikerna *Stockholms stads valfrihetssystem*, *Beslut om servicehus* och *Servicehus* beskrivs nuvarande handläggning, bedömningsgrunder och köhantering. Nytt som tillkommit under avsnittet *Servicehus* är ett kort tillägg om när det i regel

inte är lämpligt att bevilja servicehus. Parallellt med denna remiss har stadsdelsförvaltningarna även besvarat en annan remiss, dvs ”Slutrapport från utredning av servicehus”. I rapporten finns förslag om nya kriterier för beviljande av servicehus, införande av valfrihet och central köhantering med mera, vilket föreslås träda ikraft fr o m januari 2018. Förvaltningen anser att detta bör nämnas i de nya reviderade riktlinjerna.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Henrik Virro m.fl. (alla M) Peter Backlund (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Christina Peterson (C) och Claes Karlsson (KD) som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (M) och (L).

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar att äldrenämnden tagit fram ett förslag till revidering av gällande riktlinjer för att anpassa dem till införandet av ramtid inom hemtjänsten, men menar att texten behöver förtydligas på flera punkter. Skrivningen behöver ses över för att det tydligare ska framgå vad som är beställar- och utförarfrågor och vilka insatser som är biståndsbedömda och inte.

För att underlätta användandet av riktlinjerna i biståndshandläggarens praktiska arbete rekommenderar förvaltningen därför att texten ses över och redigeras ytterligare.

Beställning till utföraren

Under rubriken ”beställning till utföraren” på sidan 13 i förslaget reglerar riktlinjerna att ”*Beställningen ska göras i så god tid att utföraren har en rimlig chans att planera och verkställa beslutet*”. Förvaltningen menar att det bör tilläggas att akuta situationer, där brukaren är i behov av omedelbar insats, måste beaktas i riktlinjerna.

Anställda anhörigvårdare

Från och med den 1 januari 2017 tillämnar staden inte anhöriganställningar annat än om det finns synnerliga skäl för det. Äldrenämndens förslag till riktlinjer anger på sidan 15 att ”*Beslut om att anställa anhörig fattas av enhetschef vid*

beställarenheten". Förvaltningen vill påpeka att beställarenheten endast kan ta ställning till om det finns synnerliga skäl för anhöriganställning. Det är alltid utförarchefen som fattar beslut om att anställa. För att undvika missförstånd behöver texten förtydligas.

Hemtjänstinsatser

Snöskottning

På sidan 18 föreslås att snöskottning ska kunna beviljas som "övrig insats". Det menar förvaltningen är felaktigt, eftersom snöskottning alltid är fastighetsägarens ansvar. Om rubriken ska finnas kvar i riktlinjerna bör ansvarsförhållandet förtydligas.

Följeslagare inom hemtjänst

Formuleringen "*det kan krävas att följeslagaren finns tillgänglig för att snabbt vara på plats för att hjälpa den enskilde hem*" på sidan 20 i förslaget är otydlig. Det bör framgå att beslut om följeslagare alltid fattas efter en individuell biståndsbedömning.

Mat och måltider

Riktlinjerna anger att den som behöver hjälp med måltider i första hand ska få det genom hjälp med matlagning. Förvaltningen anser att hela stycket på sidan 20 bör skrivas om så att det i stället framgår att den enskilde ska få hjälp utifrån en individuell bedömning. Enskede-Årsta-Vantörs kostenhet erbjuder till exempel dagligen matlådor som är näringsberäknade utifrån den äldres individuella behov.

Bistånd för egenvård

Avsnittet på sidan 22 bör utvecklas utifrån överenskommelsen "Samverkan när enskilda patienter behöver praktisk hjälp med egenvård". Texten behöver kompletteras med information om att egenvård som hälso- och sjukvårdsåtgärd inte gäller vid kognitiv svikt.

I avsnittets sista mening, "*Om den enskilde beviljas eller kommer att beviljas hjälp med...*" bör tillägget "eller kommer att beviljas" helt tas bort.

Daglig sysselsättning efter 65 år

Äldrenämnden föreslår på sidan 26 i riktlinjerna att daglig sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar inte ska kunna ersättas med dagverksamhet efter fyllda 65. Förvaltningen menar att det bör tas bort från riktlinjerna, eftersom behovet av dagverksamhet också kan finnas för personer som tidigare har haft daglig sysselsättning.

Information om ett tryggt och anpassat boende

Förslaget till riktlinjer innebär på sidan 28 att biståndshandläggaren genom rådgivning ska vara behjälplig med ansökan om förtur. Förvaltningen anser att skrivningen bör

preciseras med att biståndshandläggaren ska hjälpa till med ett intyg som underlag för ansökan om förtur.

Hemvårdsbidrag

För äldre som har dagliga behov av individnära insatser som till exempel att sköta hygien finns möjlighet att söka hemvårdsbidrag för ge ekonomisk ersättning när närstående utför insatser som annars skulle skötas av hemtjänsten. Förvaltningen menar att det i texten om hemvårdsbidrag på sidan 31 bör framgå att biståndshandläggaren i första hand ska informera om möjligheten att söka hemtjänst. Förvaltningen anser också att hemvårdsbidraget som insats bör analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv.

EU/EES-medborgare

I riktlinjerna beskrivs på sidan 45 att EU-medborgare har rätt till fri rörlighet inom unionen, under förutsättning att personerna inte utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt SoL, med hänvisning till Utlänningslagen. Förvaltningen önskar ett förtydligande i riktlinjerna kring vad som menas med en ”orimlig belastning.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Lars Jilmstad m fl (alla M) och Peter Öberg (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Malena Liedholm Ndounou (C) och Lars Hultkvist (KD) som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (M) och (L).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldrenämndens förslag. De förändringar som föreslås är i huvudsak av teknisk art och är föranledd av att det ändrats i föreskrifter och anvisningar från socialstyrelsen.

En förändring som förvaltningen vill framhålla är införandet av så kallad ramtid inom hemtjänsten. Detta innebär att biståndshandläggarens beslut och beställning inte ska vara så detaljerad som tidigare vilket gör att den enskilde får möjlighet att bli mer delaktig i hur hemtjänsten ska utföras. Effekterna av den förändringen blir intressant att följa.

När det gäller bedömningskriterierna föreslås inga förändringar.

Förvaltningen delar äldrenämndens bedömning att ärendet är könsneutralt i förhållande till de insatser den enskilde kan ansöka om och bedöms inte ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänstutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Abit Dundar m.fl. (båda L) och Lars Svärd m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jessica Jormtun m.fl. (båda MP), Eva Fagerhem m.fl. (alla S) och Ann-Marie Strömberg (V), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens biståndshandläggning ska vara rättssäker, jämlik och likställig. Tydliga riktlinjer är viktigt för att ge biståndshandläggarna stöd i arbetet med de individuella behovsbedömningarna. Förvaltningen anser att det är särskilt angeläget att definiera målgrupperna och förtydliga behovskriterierna för de biståndsbedömda boendeformerna servicehus och vård- och omsorgboende. Förtydligande behövs även när det gäller vissa hemtjänstinsatser.

Servicehus

Förvaltningen anser att riktlinjerna ska kompletteras med tydligare behovskriterier. Till viss del tydliggörs målgruppen i ”*Slutrapport från utredning av servicehus*”, som tidigare remitterats till stadsdelsnämnderna för yttrande. I servicehusutredningen föreslås att bistånd med boende i servicehus beviljas personer med

- behov av hemtjänst för sina omvårdnadsbehov, i kombination med något eller några av nedanstående punkter,
- oro/otrygghet i kombination med hög ålder,
- oro/otrygghet som inte dämpas av andra insatser samt
- ofrivillig ensamhet och känsla av social isolering.

Ett nytt stycke i riktlinjerna anger när servicehus *i regel* inte är lämpligt. Det handlar om personer med en framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa,

med eller utan missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska symptom.

I yttrandet till kommunstyrelsen har förvaltningen framfört att man gärna ser att målgruppen för servicehus förtydligas ytterligare gällande personer med demensdiagnos som önskar flytta till servicehus. Förvaltning anser att för äldre med demensdiagnos är vård- och omsorgsboende adekvat boendeform.

Kvarboendeprincipen ska gälla för de personer som redan bor på servicehus.

I servicehusutredningen och i stadens övergripande boendeplan tas upp att det finns behov av andra bostäder/boendeformer än servicehus för äldre som är hemlösa med eller utan missbruk och socialpsykiatrisk problematik. Det finns också behov av boenden med socialpsykiatrisk/geropsykiatrisk kompetens. Förvaltningen anser att riktlinjerna bör stämma överens med vad som beslutas utifrån ”*Slutrapport från utredning av servicehus*”.

Vård- och omsorgsboende

I ett nytt stycke i riktlinjerna framkommer att utöver gällande bedömningskriterier ska vid utredning särskilt beaktas hög ålder, ensamhet och isolering. Inget av att dessa kriterier utgör var för sig eller tillsammans per automatik ett kriterium för vård- och omsorgsboende. Däremot ska den sammantagna situationen särskilt beaktas.

Vidare står det en skrivning om att avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade. Beslut fattas alltid utifrån en individuell behovsbedömning.

Förvaltningens bedömning är att samtliga beslut som fattas är väl motiverade och grundar sig på väl genomarbetade utredningar, där stadens kartläggnings- och bedömningsinstrument används.

Förvaltningen anser att denna skrivning inte ger någon vägledning i praktiken. I stället kan det ge utrymme för tolkningar vilket kan medföra en bristande rättssäkerhet och en mindre enhetlig bedömning i staden. Uppföljning av hur riktlinjerna tillämpas kan däremot ge en uppfattning av likställighetsprincipen i staden.

Hemtjänstinsatser

I riktlinjerna finns ett stycke om samlat ansvar för hemmets skötsel, enligt följande. För den som har ett mer omfattande behov av serviceinsatser kan det vara svårt att ange alla sysslor i hemmet som den enskilde behöver hjälp med. Beslut om hjälp med städning kan då kompletteras så att det även innefattar ett samlat ansvar för hemmets skötsel. Det kan avse hjälp tillsammans med annan insats, med t.ex. klädvård, ta hand om sopor, disk, vattna blommor, sköta husdjur, planera för matinköp.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att sköta husdjur ska ingå som en del i biståndet av hemmets skötsel och vara hemtjänstens ansvar. Risk finns för olika tolkningar och hanteringar, vilket kan medföra att likställighetsprincipen inte hålls. 2017-05-15 kom en dom i Kammarrätten i Sundsvall som tydligt beskrev att skötsel av husdjur inte ingår i skäligen levnadsnivå förutom i extremt ovanliga situationer. Redan 1992 dömde Regeringsrätten i ett mål och konstaterade att hållande av sällskapsdjur inte ingår i skäligen levnadsnivå. Att sköta husdjur ställer också vissa krav på djurägaren,

enligt djurskyddslagen. Förvaltningen anser att äldreförvaltningen bör klargöra och undersöka närmare hur frågan ska hanteras.

Snöskottning

I riktlinjerna finns ett stycke om snöskottning, enligt följande. I de fall den enskilde är i behov av hjälp med snöskottning ska detta kunna beviljas som övrig insats. En förutsättning för att snöskottning ska beviljas är dock att den enskilde även har andra pågående hemtjänstinsatser. Syftet med insatsen är att möjliggöra för den enskilde att på ett så säkert sätt som möjligt kunna förflytta sig mellan ytterdörr och gatan.

Även hanteringen av denna insats behöver klargöras. Dels om den ska ingå som insats och dels vem som lämpligen ska utföra insatsen, t.ex. Förvaltningen kan inte se att det är ett uppdrag som ska utföras av hemtjänsten.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Bo Arkelsten m.fl. (alla M) och Helen Jäderlund Eckardt (L), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om nya riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. De nya riktlinjerna gör viktiga förtydliganden samt stärker individens möjlighet att påverka insatsernas utformning, exempelvis genom införandet av ramtid.

Förvaltningen är positiv till att alla ansökningar från andra kommuner tas emot och fördelas av Äldre direkt. Förvaltningen anser att det kan bli tydligare i riktlinjerna om servicehus och valfrihet. Servicehus omfattas inte av valfrihetssystemet men det står att den enskildes önskemål om ett boende på ett specifikt servicehus ska tillgodoses så långt som möjligt.

Förvaltningen anser också att det kan bli tydligare angående om beslut om servicehus ska ges till personer med framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa, med eller utan missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska störningar. Nu står att servicehus i regel inte är lämpligt för dessa grupper. Förvaltningen vill framföra att denna grupp kan bli svår att hitta insatser för om servicehus inte anses lämpligt.

Förvaltningen anser att det är viktigt att boendialternativ för personer med framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa, med eller utan

missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska störningar ses över för att hitta andra alternativ än servicehus. Hög ålder, ensamhet och isolering ska beaktas vid ansökan om vård- och omsorgsboende. Förvaltningen anser att begreppet hög ålder bör definieras mer precist. Förvaltningen framför också att ensamhet och isolering är svåra bedömningskriterier. Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna ha kvar möjligheten till sysselsättning i de fall det fyller ett viktigt behov även om den enskilde uppnått pensionsålder. Förvaltningen anser att riktlinjerna kan bli tydligare kring sysselsättning för personer över 67 år.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2017 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Joel Laurén m.fl. (alla M) och Lars Lundqvist m.fl. (båda L), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Arvid Vikman m.fl. (alla S), Anders Ödmark m.fl. (båda MP) och Reijo Kittilä (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (M) och (L).

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i huvudsak positiv till uppdatering av riktlinjerna. Riktlinjerna är ett viktigt komplement till gällande lagstiftning. Med tydliga riktlinjer säkerställs rättssäkerhet och lika behandling när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som erbjuds i staden. Riktlinjerna kan dock inte vara *för* detaljerade då det inte går att fånga in sammanvägda behov.

Särskilt utsatta grupper

I riktlinjerna finns ett nytt stycke som anger ramar för hur handläggaren ska arbeta med särskilt utsatta grupper, t.ex. äldre som utsatt för hot och våld. Förvaltningen tycker att det är bra att särskilt utsatta grupper lyfts. Dock bör även hbtq-personers rättigheter och jämställdhetsperspektivet lyftas under detta stycke.

Ramtid

Förvaltningen är positiv till ramtid då det ger den enskilde större inflytande över insatserna. Det är dock viktigt att samtliga parter, den enskilde, utförare och beställare

är överens om att ramen utgår ifrån beslutade insatser, dess frekvens (antal insatser per månad) och utförarens schemaplanering. Ett exempel är om den enskilde vill ha promenad istället för städning, så kan det innebära att promenaden blir lika lång som en städning tar, i och med att det är den tiden som är schemalagd. När städning väl sen utförs behöver den en viss tid och det kan innebära överskjuten tid. Det är inte tydligt i anvisningarna hur detta ska hanteras.

I och med att ramen ska utgå ifrån beslutade insatser, anser förvaltningen, att det i anvisningarna förtydligas hur frekvens ska anges, både i beslut till den enskilde och i beställning till utföraren.

Anhörigstöd

Stöd ska erbjudas för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har någon form av funktionsnedsättning. Ansökan kan ske både från den närstående och från den anhörige som vårdar. I riktlinjerna framkommer att ansökningar till pensionat Hornskroken och Kinesen bör behandlas generöst då det är den närståendes behov av avlastning som ska tillgodoses.

Förvaltningen anser att värdeord, som att ansökningar ska behandlas generöst, bör undvikas då det inte gynnar en likvärdig bedömning. Bedömningskriterier eller exempel på när behov av avlastning kan föreligga skulle ge en tydligare vägledning. Vidare är det den *anhöriges behov* av avlastning som skall utredas, inte den närståendes behov av korttidsvård. Detta bör tydliggöras i riktlinjerna. I *program för stöd till anhöriga 2017-2020* beskrivs att stödet till anhöriga ska förebygga ohälsa och minska den fysiska och psykiska belastningen.

Information om ett tryggt och anpassat boende

Förvaltningen vill särskilt betona att alla äldre, oavsett ålder, har behov av ett tryggt boende. Kungsholmens stadsdelsförvaltning har genomfört en särskild satsning genom att anställa tre kuratorer knutna till beställarenheten. Dessa kuratorer fungerar som ett stöd och kan ge äldre information och rådgivning. Kuratorerna fyller också en viktig funktion för uppföljning av äldre som fått avslag på särskilt boende.

Servicehus

Förvaltningen anser att riktlinjerna bör kompletteras med tydligare behovskriterier, likande de för vård- och omsorgsboende. Till viss del tydliggörs målgruppen i *slutrapport från utredning av servicehus* som sänts på remiss till stadsdelsförvaltningen. I rapporten föreslår äldreförvaltningen att bistånd med boende i servicehus beviljas personer med

- behov av hemtjänst för sina omvårdnadsbehov, i kombination med något eller några av nedanstående punkter,
- oro/otrygghet i kombination med hög ålder,

- oro/otrygghet som inte dämpas av andra insatser samt
- ofrivillig ensamhet och känsla av social isolering.

Ett nytt stycke i riktlinjerna anger när servicehus *i regel* inte är lämpligt. Det handlar om personer med en framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa, med eller utan missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska symptom. Förvaltningen anser att servicehusboende aldrig bör beviljas för dessa målgrupper, utan det bör istället tillskapas boenden där personalen har adekvat kompetens för att möta dessa personers behov. Sammantaget ger det nya stycket i riktlinjerna och ovanstående punkter en vägledning i utredningsförfarandet. När målgruppen definieras så säkras att rätt beslut fattas och att den enskildes behov av stöd, service och omvårdnad tillgodoses utifrån dennes behov.

Riktlinjerna bör i övrigt uppdateras med vad som beslutats utifrån *slutrapport från utredning av servicehus*.

Vård- och omsorgsboende

I ett nytt stycke i riktlinjerna framkommer att utöver gällande bedömningskriterier ska vid utredning särskilt beaktas hög ålder, ensamhet och isolering. Dock utgör inget av dessa kriterier var för sig eller tillsammans per automatik ett kriterium för särskilt boende. Däremot ska den sammantagna situationen särskilt beaktas. Avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade.

Förvaltningen är tveksam till det nya stycket om att avslag ska fattas med restriktivitet. Beslut fattas utifrån en individuell behovsbedömning och för rätt till insats krävs att behoven av service, vård och omsorg inte kan tillgodoses på annat sätt. Den sammantagna situationen ska alltid beaktas. Riktlinjerna kan aldrig bli heltäckande, men däremot ska de ge en vägledning i det praktiska arbetet med individuella behovsbedömningar. Förvaltningen anser att ovanstående skrivning inte ger någon vägledning i praktiken då det ger utrymme för tolkningar vilket kan medföra att det inte blir enhetliga bedömningar över staden. Uppföljning av hur riktlinjerna tillämpas ger en däremot en uppfattning av likställighetsprincipen.

Flytt från annan kommun till Stockholm stad

Förvaltningen är positiv till förslaget om att fördelning av ansökningar om särskilt boende från annan kommun ska ske centralt.

Jämställdhetsanalys

Inom äldreomsorgen är det i dagsläget fler kvinnor som är omsorgstagare och fler kvinnor som är anhörigvårdare. Bedömningen är dock att förändringarna i riktlinjerna inte ger direkta konsekvenser för de äldre beroende på om de är kvinnor eller män. Genomgripande i riktlinjerna är fokus på den enskilde och dennes behov och hur denne kan tillförsäkras skälig levnadsnivå. En vidare analys genomförs ej.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och tjänstgörande ersättaren Olov Lindquist (L), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att de nya riktlinjerna är tydligt formulerade och att dessa kommer bli ett användbart verktyg i det dagliga arbetet. Förvaltningen ställer sig positiv till att ansökningar från andra kommuner fördelas av Äldre direkt. Detta kommer troligen ge en jämnare fördelning av ärenden.

Vidare delar förvaltningen pensionärsrådets synpunkter att införandet av ramtid kommer stärka den enskildes möjlighet att påverka utförandet av beviljade insatser. Detta är i linje med den värdegrund som genomsyrar äldreomsorgen i Stockholm stad. Förvaltningen anser dock att det kommer att vara svårt att följa upp den tid som utförs då den inte preciseras som tidigare. Detta kan leda till ökade kostnader för beställarenheterna.

Förvaltningen anser att det är svårt att ge samtliga äldre över 85 år, som upplever ensamhet, oro eller otrygghet i det egna hemmet, plats på boende. Dagens resursfördelning täcker inte detta. Arbetet med seniorboende med aktivitetscentra har påbörjats av förvaltningen. Målgruppen för den nya boendeformen är bland annat äldre som har ett behov av social gemenskap till följd av ensamhet och otrygghet. Seniorboende möter också bättre de behov som dessa personer har.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Benjamin Dousa m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget och anser att det är viktigt att riktlinjerna är så tydliga som möjligt och att dessa återkommande revideras för att upprätthålla likställigheten i staden och stärka rättssäkerheten för den enskilde. De föreslagna riktlinjerna ger att bra stöd och vägledning för biståndshandläggarna i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

Förvaltningen har valt att belysa några punkter i riktlinjerna och kommentera dessa. Det nya stycket om särskilt utsatta grupper ger ett förtydligande av hur handläggarna ska arbeta med äldre med särskild problematik. De personer över 65 år som lever i missbruk och/eller hemlöshet samt även våldsutsatta som biståndsbedömarna möter i sitt dagliga arbete har ökat under senare år. Förvaltningen ser det som mycket positivt att riktlinjerna nu understryker att samarbete ska ske mellan de olika verksamhetsområdena inom socialtjänsten i dessa ofta komplexa ärenden. Riktlinjerna beskriver att Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020 ska användas vid handläggningen i sådana ärenden. Förvaltningen föreslår att det även hänvisas till Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019 i riktlinjerna.

Riktlinjerna har uppdaterats med de nya regler som gäller i Stockholms stad anställning av anhörigvårdare. I stycket räknas aktuella kriterier som ska gälla upp om anhörganställning övervägs. Riktlinjerna är tydliga och underlättar handläggarens arbete med dessa ärenden.

Stycket om mat och måltider har förtydligats mot tidigare och vikten av att bedöma de individuella behoven understryks. Att riktlinjerna nu tar upp att olika individuella skäl kan påverka vilken mat som ska lagas och att tiden för det kan variera är positivt. Likaså att det anges att det är viktigt att tillse att nattfastan inte överstiger 11 timmar.

Riktlinjerna om egenvård är delvis otydliga i gällande anvisningar. I förslaget förtydligas att egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd där legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en person själv kan utföra åtgärden. Om behov av att praktiskt utföra åtgärden behövs kan den beviljas som bistånd enligt socialtjänstlagen. I de fallen ska den legitimerade yrkesutövaren skriftligt dokumentera att det handlar om egenvård och översända dokumentet till biståndshandläggaren.

I stycket om företrädare för den enskilde vid kontakter med myndigheten föreslår förvaltningen att det även ska stå att myndigheten enligt Förvaltningslagen kap 6 har rätt att avvisa ombud som bedöms som oskickliga, oförståndiga eller på annat sätt olämpliga.

En lagändring om framtidsfullmakter trädde i kraft den 1 juli 2017. Förvaltningen anser att avsnittet om framtidsfullmakter ska utvecklas och ge en konkret beskrivning av hur och om detta kommer att påverka handläggningen.

När det gäller hemtjänstinsatser ska biståndshandläggaren alltid göra en individuell bedömning av vilka insatser den enskilde behöver. Rambeslut om tid grundat på den enskildes behov tillämpas i Stockholm sedan 2017. Detta innebär ökad frihet för den enskilde att tillsammans med utföraren göra upp när och hur de beviljade insatserna ska utföras. Med hänsyn till det tycker förvaltningen att riktlinjerna om innehållet de olika insatserna är för detaljerade.

Förvaltningen välkomnar det nya förslaget om fördelning av nya ansökningar till särskilt boende i Stockholm från personer i andra kommuner. Fördelningen av ansökningar har hittills varit ojämn då vissa stadsdelsförvaltningar som har populära boenden inom sitt område fått många ansökningar. I det nya förslaget ska servicenämnden ansvara för fördelningen av ansökningar mellan stadsdelarna enligt en fördelningsnyckel. På så sätt blir det en jämnare och mer rättvis fördelning av ärenden.

Stycket om servicehus behöver revideras innan beslut om de nya riktlinjerna fattas. Slutrapporten om servicehus som äldreförvaltningen gjort är ute på remiss och beslut förväntas komma i höst. Rapporten föreslår att servicehusen ska ingå i valfrihetssystemet samt nya kriterier för att beviljas servicehusboende där oro och ensamhet blir en del. De nuvarande riktlinjerna är otydliga och har lett till att stora skillnader i bedömningarna av servicehusansökningar. Olika praxis har utvecklats i olika stadsdelsförvaltningar vilket inte är förenligt med likställighetsprincipen.

Jämställdhetsanalys

Kvinnor är i majoritet inom äldreomsorg totalt. Riktlinjerna fokuserar på den enskilde och dennes behov och hur denne kan tillförsäkras skälig levnadsnivå. Bedömningen är att förslaget inte ger några konsekvenser för invånarna oavsett om de är kvinnor eller män. Vid behovsbedömningen av insatser bör jämställdhetsperspektivet beaktas och eventuella skillnader mellan män och kvinnor om behov och utförande uppmärksammas

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl. (alla M), Sabine Pettersson (L) och Gunnar Caperius (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ewa Larsson (båda MP), Claes Elmgren m.fl. (alla S) och Tina Kratz (V), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Jonathan Lindgren (KD) som instämde med sitt ersättaryttrande i reservation från (M), (L) och (C).

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till förslaget till nya riktlinjer och till många av de tillägg och förtydliganden som görs i dem. Bland annat är det positivt att avsnittet om särskilt utsatta grupper har lagts till, och att det har förtydligats att det behövs kompetens inom flera av socialtjänstens områden vid handläggning av ärenden som rör denna målgrupp.

Förvaltningen har dock vissa synpunkter på de nya riktlinjerna, bland annat gällande avsnittet "Bedömningskriterier", där det fastslås att avslag gällande vård- och omsorgsboenden "ska fattas med restriktivitet". Förvaltningen anser att denna formulering bör tas bort. Avslag görs i de fall då bedömningen är att behov av vård- och omsorgsboende inte finns, eller kan tillgodoses på annat sätt, utifrån övriga bedömningskriterier. Att ange att detta ska ske "med restriktivitet" tillför inget till riktlinjerna och utgör inget stöd eller vägledning för biståndshandläggaren såsom är syftet med riktlinjerna. Likaså anges i förslaget att en tät uppföljning av beslutade insatser ska ske efter att en person fått avslag gällande vård- och omsorgsboende. Detta är redan ett etablerat arbetssätt för biståndshandläggare och enligt förvaltningens mening är det som står i tidigare riktlinjer om uppföljning efter avslag tillräckligt.

Förvaltningen har även vissa synpunkter när det gäller vilka insatser som kan beviljas till omsorgstagare inom hemtjänsten, enligt förslaget till nya riktlinjer. Exempelvis anges under rubriken "Samlat ansvar för hemmet skötsel" att ett beslut om hjälp med städning kan kompletteras så att det även innefattar ett samlat ansvar för hemmets skötsel, och att även skötsel av husdjur kan ingå i detta. Förvaltningen anser att detta bör tas bort då det finns domar som klargör att skötsel av husdjur inte ingår i det som bedöms vara en skälig levnadsnivå, då det i vissa fall skulle kunna bli ett mycket omfattande åtagande.

Likaså framgår av förslaget till nya riktlinjer att enskilda ska kunna beviljas hjälp med snöskottning som övrig insats. Förvaltningen anser inte att snöskottning ska kunna beviljas som insats då det är fastighetsägarens ansvar. Om den äldre bor i egen fastighet bör denne själv bekosta snöskottningen.

Förvaltningen anser även att mangling inte bör kunna beviljas då det inte kan anses ingå i en skälig levnadsnivå.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att stadsdelsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar. Samt att därutöver anföra:

I förslaget till riktlinjer angående vård- och omsorgsboendes bedömningskriterier på sid 36 sista stycket påpekas i de reviderade riktlinjerna från Äldrenämnden särskilda kriterier av flera viktiga faktorer. Dessutom

påpekas, att ”Avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade”.

Skärholmens förvaltning anser i sitt yttrande att denna mening bör tas bort, med motivering. Enligt sid 5 i ffv yttrande under rubriken vård- och omsorgsboende. ”Förvaltningen menar att alla avslagsbeslut som fattas ska vara väl motiverade och det är positivt att detta lyfts fram. Förvaltningen anser inte att det i riktlinjer ska framgå att avslagsbeslut eller bifallsbeslut ska fattas med restriktivitet. Förvaltningen anser att de kriterier som finns för att insatsen ska beviljas är de som ska vara styrande.”

Vi anser dock att meningen ” Avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade” ska stå kvar, då det kan ge fel signaler att ta bort en så viktig mening

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i stort positiv till riktlinjerna och anser att de tydliggör myndighetsutövningen inom äldreomsorgen. Förvaltningens reflektion är att riktlinjerna kan komma att generera fler beviljade insatser än tidigare. Förvaltningen har synpunkter på nedanstående förslag.

Anställda anhörigvårdare

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till upphörandet av anställda anhörigvårdare och anser att det i förslaget till de nya riktlinjerna är tydligt beskrivet hur en anställning av anhörig ska kunna ske vid synnerliga skäl. Förvaltningen anser att det är positivt att besluten delegeras till enhetschef och att kriterierna för anställning av anhöriga är likställda över staden.

Hemtjänstinsatser

Förvaltningen anser att det i riktlinjerna kring fönsterputsning bör framgå om putsningen även avser inglasad balkong och om fönsterputsningen avser alla rum i hemmet. Vad gäller stycket kring disk önskar förvaltningen ett förtydligande kring vilka personliga förhållanden kan ligga till grund för att diskning behöver ske med olika frekvens.

Vad avser hjälp med snöskottning anser förvaltningen att denna insats går utöver skälig levnadsnivå. Detta med hänvisning till flera kammarrättsdomar som fastställt att snöskottning inte är en hemtjänstinsats utan en insats som den enskilde får bekosta själv. Se bland annat dom från Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 1445-14 som meddelades 2015-02-25.

Bistånd för egenvård

Förvaltningen anser att stycket bör förtydligas kring hur det ska dokumenteras i den

enskildes personakt att insatserna är egenvård.

Vård- och omsorgsboende

Förvaltningen anser att första delen av meningens ”*Avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade.*” bör tas bort. Förvaltningen menar att alla avslagsbeslut som fattas ska vara väl motiverade och det är positivt att detta lyfts fram. Förvaltningen anser inte att det i riktlinjer ska framgå att avslagsbeslut eller bifallsbeslut ska fattas med restriktivitet. Förvaltningen anser att de kriterier som finns för att insatsen ska beviljas är de som ska vara styrande.

Jämställdhetsanalys

Ärendet är könsneutralt i förhållande till de insatser den enskilde kan ansöka om. Genomgripande i riktlinjerna är det fokus på den enskilde och dennes behov och hur denne kan tillförsäkras skälig levnadsnivå. Därför har detta tjänsteutlåtande inte bedömts ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Ole-Jörgen Persson m.fl. (alla M) och Bengt Porseby (L), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig huvudsakligen positiv till föreslagna ändringar av nuvarande riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. De nya riktlinjerna gör viktiga förtydliganden som stöd för stadens biståndshandläggare vid bedömning av rätten till insatser inom äldreomsorgen.

Förvaltningen anser att avsnittet om framtidsfullmakter bör kompletteras med anvisningar nu när staden antagit sina riktlinjer för tillämpningen av detta. Förvaltningen vill även påpeka att snöskottning i praktiken är svårt att verkställa. Dels att det utifrån rättspraxis inte anses ingå inom ramen för hemtjänstinsatser, men också utifrån ett arbetsgivarperspektiv där omvårdnadspersonalen i första hand är anställda för att utföra omvårdnadsinsatser till enskilda.

Förvaltningen anser vidare att det vore önskvärt med fler frekvensangivelser i riktlinjerna, om vad som kan anses skäligt för att uppnå skäliga levnadsvillkor, för att stärka likvärdigheten i bedömningar över staden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Christoffer Järkeborn m.fl. (alla M) och Anne-Lie Elfván (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Fredrik Lindstål (C) som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (M) och (L).

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

För en rättssäker handläggning och dokumentation hänvisas till Socialstyrelsens handbok "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten". Där behandlas bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, principer, och grunder för SoL och LSS samt regler som styr handläggningen och dokumentationen. I riktlinjerna tas i första hand upp den handläggningen som är specifik för Stockholms stad.

Förvaltningen konstaterar att stadens riktlinjer generellt är på en relativt hög detaljnivå. Den höga detaljnivån gör att delar av riktlinjerna riskerar att bli inaktuella redan innan de är beslutade av kommunfullmäktige. Ett exempel är den nya lagen om framtidsfullmakter som trätt i kraft den 1 juli 2017 där det står följande: "Om du är nära anhörig till en person som är över 18 år och som inte längre kan företräda sig själv behöver du från den 1 juli 2017 inte en fullmakt för att företräda hen." I riktlinjerna finns en ny skrivelse under rubriken "Företrädare för den enskilde" på sidan 9 som lyder: "Anhöriga har ingen laglig rätt att företräda den enskilde om de inte är den enskildes formella ombud eller legala företrädare (god man eller förvaltare). Förvaltningen anser att staden bör se över om det finns möjlighet att ta fram riktlinjer som är något mindre detaljrika och mer stringenta. Vissa ändringar till följd av till exempel lagändringar bör kunna hanteras på tjänstemannanivå.

Bedömningskriterier

Bedömningen av den enskildes behov av ett vård- och omsorgsboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes situation och möjligheter sammanvägs med sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov. Riktlinjerna tar upp tre punkter som är exempel på när behov av vård- och omsorgsboende kan föreligga: Omvårdnadsbehovet ska vara så omfattande så att det inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser, det finns särskilda medicinska behov i kombination med

tillsynsbehov som kräver närhet till sjuksköterska eller psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller demenssjukdom som gör att den enskilde inte kan fungera i ordinärt boende. Utöver dessa tre bedömningskriterier ska utredningen särskilt beakta hög ålder, ensamhet och isolering.

I anvisningarna står det att ”Avslag ska fattas med restriktivitet och vara väl motiverade.” Förvaltningen anser att det blir en svårighet att tolka vad som menas med restriktivitet och hur det ska sättas i relation till rådande lagstiftning, regler och riktlinjer.

Att den enskildes hela livssituation tillförsäkras och att beslutet är noggrant och tydlig är centralt för all biståndsbedömning. Förvaltningen arbetar för att de som verkligen behöver plats på ett vård- och omsorgsboende ska få det. Besluten är väl motiverade och om avslag fattas gör förvaltningen en tät uppföljning av de övriga beslutade insatserna så att det tydligt framgår hur den enskildes behov är tillgodosedda genom andra insatser. Detta helt i enlighet med riktlinjerna.

Hemtjänstinsatser

Förvaltningen ser positivt på att det i anvisningarna öppnas upp för att inköp kan ske via internet. Detta möjliggör för den äldre att själv, eller med hjälp, göra sina inköp och då få större möjlighet att välja vad hen vill ha. Det sparar också tid för personalen som istället kan användas till vård- och omsorg om de äldre.

Beställning av hemtjänst

Att beställningen av hemtjänst formuleras utifrån ramtid ser förvaltningen som något positivt. Utförningen av de beviljade insatserna, samt när och hur dessa ska utföras, överläts till den enskilde och utföraren att komma överens om i genomförandeplanen. Förvaltningen arbetar redan i dag i stort på detta sätt med genomförandeplaner för att öka delaktigheten för de äldre och deras anhöriga så långt det är möjligt.

Särskilt utsatta grupper

Personer i hemlöshet har ofta en komplex problematik vilket innebär att det vid handläggning behövs kompetens från såväl äldreomsorg, socialpsykiatri, funktionsnedsättning eller missbruk för ett framgångsrikt arbete. För att kunna tillgodose målgruppens behov av stöd inom ramen för Södermalms stadsdelsförvaltnings uppdrag har äldreomsorgen tillsammans med sociala avdelningen kartlagt processen för samordnat stöd och service för hemlösa personer över 65 år samt upprättat en överenskommelse. Detta ligger helt i linje med de nya riktlinjerna som säger att vid en ansökan eller anmälan som rör en hemlös person 65 år och äldre ska en initial bedömning göras gemensamt inom socialtjänstens verksamhetsområden.

Då de traditionella insatserna inte alltid passar denna målgrupp anser förvaltningen att det vore bra att få in något i riktlinjerna kring nya insatser som äldreomsorgen kan fatta beslut om. Ett exempel kan vara beslut om stödboende.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 augusti 2017 att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om nya riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. De nya riktlinjerna gör viktiga förtydliganden samt stärker individens möjlighet att påverka insatsernas utformning, exempelvis genom införandet av ramtid.

Förvaltningen har dock identifierat några områden där det med fördel kan göras förtydliganden. I avsnittet om hemtjänstinsatser är det inte helt tydligt ifall den äldre kan beviljas hjälp med fönsterputs trots att den äldre inte har städinsatser. Vidare, vad gäller stycket om inköp, vore det önskvärt att stärka riktlinjerna kring tömning och påfyllning av kylskåp till att även inbegripa borttagande av gammal eller otjänlig mat. Detta är något som i praktiken har hamnat ”lite utanför” och inte alltid utförts.

Den 1 juli 2017 trädde en lagändring i kraft gällande framtidsfullmakter. Förvaltningen anser att det finns ett behov av att utveckla avsnittet om framtidsfullmakter med en mer konkret skrivning kring hur lagändringen kommer att påverka handläggningen.

Avslutningsvis har förvaltningen noterat att det i remissen står att servicehusen ska omfattas av valfrihetsprincipen. Förvaltningen anser att en sådan omfattning även bör framgå i de reviderade riktlinjerna.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att godkänna förvaltningens förslag som svar på remissen.

Reservation anfördes av Tobias Sjö m.fl. (M) och Mats Hasselgren (L) *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Steven Crosson (KD), som instämde med sitt ersätтарыttrande i reservation från (M) och (L).

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen uppfattar de reviderade riktlinjerna som väl genomarbetade och tydliga. Förvaltningen har följande synpunkter:

Snöskottning – fastighetsägaren bär ansvaret för att snöskottning genomförs. I de fall brukaren bor i villa är det en verkställighetsfråga och kommunen kan på annat sätt tillse att brukare får hjälp med snöskottning.

Servicehus – i Slutrapport från utredning av servicehus (Dnr 3.2-497/2017) föreslås att servicehus i Stockholms stad från och med den 1 januari 2018 ska omfattas av stadens valfrihetssystem. I rikt-linjerna framgår att servicehus inte ingår i valfrihetssystemet. Det är väsentligt att riktlinjen är uppdaterad på denna punkt.

Vård- och omsorgsboende – bedömningskriterier

Förvaltningen är positiv till att bedömningskriterierna har förtydligats. Vård- och omsorgsboende med inriktning mot somatiska sjukdomar- i detta stycke finns risk för feltolkning då det kan uppfattas som att den enskildes behov av hälso- och sjukvårdsinsatser ska ingå i den utredning som görs av handläggaren. Vid behov kan handläggarna inhämta bedömning från annan expertis samt konsultera med exempelvis medicinskt ansvarig sjuksköterska.

Socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor

Socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor yttrande daterat den 18 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Till trots av att stadens politiker talar sig varma för en stad för alla, delaktighet och tillgänglighet innebär föreliggande förslag en fortsättning av och konservering av den systematiska åldersdiskriminering som bedrivs inom Stockholms stad.

Under rubriken stöd- och hjälpformer finns i huvudsak hemtjänst och under rubriken hemtjänst beskrivs mycket detaljerat innehållet i denna tjänst som också inkluderar ledsagning men här kallas följeslagare. Hemtjänst förefaller framförallt vända sig till mycket äldre personer än personer mellan 65 och 80. Att vara en pigg och aktiv 78-åring eller för den delen en lika pigg och aktiv 85-åring och gravt synskadad ingår inte i förutsättningarna. Ledsgning i betydelsen att få någon tillgång till staden och dess olika möjligheter nämns blott i slutet under rubriken ”hemtjänst” och då som ” Äldre personer med synskada och äldre personer som är dövblinda kan även beviljas ledsagning för exempelvis att kunna uträtta inköp och ärenden om den enskilde inte behöver annan hjälp än just ledsagning som beror på synskada.”

Självklart borde det också gälla personer med andra funktionsnedsättningar som kräver ledsagning. Här refereras det till socialtjänstens riktlinjer för personer under 65 år. Men redan här har de biståndsbedömare vi möter insett att det är hemtjänstens

”följeslagare” som är den nödvändiga stödformen. Vi har erfarenhet av biståndsbedömare som försökt hävda att man inte får besluta om mer än 8 timmars ledsagning men till slut erkänt att det inte finns någon sådan regel.

Självklart finns det också unga människor med funktionsnedsättning som behöver hemtjänst. Det bästa vore därför att slå ihop tillämpliga delar av de båda riktlinjerna och försöka åstadkomma vad lagen menar med individuell prövning av den enskildes behov och inte vara åldersbestämd.

Men framförallt, ge oss ledsagning så vi får verklig delaktighet och gör staden tillgänglig för oss och ge oss ledsagarservice till det vi behöver göra i staden.

Synskadades Riksförbund Stockholms stad

Synskadades Riksförbund Stockholms stad yttrande daterat den 26 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Vi anser att dessa uppdaterade riktlinjer även fortsättningsvis skulle få allvarliga konsekvenser för personer med synnedsättning över 65 år i Stockholms stad. Eftersom ungefär hälften av SRF Stockholms stads medlemmar är över 65 år så har riktlinjerna och dess tillämpningar stor betydelse för oss. Vårt huvudsakliga ställningstagande avser bedömning av ledsagarbehovet. Vi anser att biståndsbedömning avseende ledsagning ska ske på samma sätt d.v.s . följa samma riktlinjer oavsett om den enskilde :

- Är över/under 65 år
- Har hemtjänst eller inte

Vi anser också att ingen stadsdel ska kunna tolka riktlinjerna på ett annat sätt än vad som avses. Om så sker måste åtgärder vidtas så att enskilda personer inte drabbas.

VÄRDEGRUND OCH VÄRDIGHETSGARANTIER (sid 6-7)

Vi anser att ett funktionshinderperspektiv ska genomsyra riktlinjerna, så att det inom alla områden beaktas vid bemötande och tillgänglighet.

Med de avslutande orden ”Värdighet och respekt...” borde funktionshinderperspektivet tydliggöras.

KOMMUNICERING AV HANDLINGAR (sid 11)

Om den enskilde har en synnedsättning ska utredning och beslut kommuniceras på önskvärdt media, som komplement till de skriftliga dokumenten. Det kan t. ex. vara via e-post med avidentifierade personuppgifter.

Om den enskilde har tillgång till s.k. myndighetsbrevlåda skulle denna kunna användas för kommunikation. Om alternativt media önskas ska detta anses vara delgivningsdatum, så att ev. överklagan hinner göras inom 3 veckor.

Det är inte tillfredsställande att enbart få utredning och beslut upplästa per telefon.

Det är viktigt att kunna återgå till sin utredning och sitt beslut.

FÖLJESLAGARE RESP. LEDSAGARE (sid 22)

Vi anser att personer över 65 år ska kunna beviljas en flexibel ledsagning oavsett om andra insatser är beviljade. Personer över 65 år ska t.ex. kunna motionera, uträtta ärenden, delta i kulturella och sociala aktiviteter med en professionell ledsagare.

Vår erfarenhet är att en följeslagare från hemtjänsten inte har adekvat utbildning för att ledsaga personer med synnedsättning. I ledsagarkompetensen ingår också att kunna syntolka vid behov. Erfarenheten har visat att det är osäkert om följeslagaren från hemtjänsten överhuvudtaget kommer som avtalat. Många personer med synnedsättning försöker vara aktiva även efter 65 år och det är ohållbart att sitta hemma och vänta under ovisshet.

Det står i riktlinjerna om vikten av utevistelse.

Omkring hälften av personer med synnedsättning tar sig själva inte ut. Ledsagning behövs för att känna sig trygg utomhus. Det betyder som vi alla vet mycket för hälsan att vistas ute varje dag t.ex. i form av promenader.

SYN- OCH HÖRSELINSTRUKTÖRER

Det är av stor vikt att biståndsbedömaren kan informera och hjälpa till med kontakt med syn och hörselinstruktör. De fyller en viktig funktion för den enskilde när det gäller att t.ex. hantera sin situation i hemmet.

VAKTMÄSTARSERVICE (sid 29)

Idag erbjuder kommunen vaktmästarservice till personer över 75 år. Vi menar att denna service bör kunna erbjudas personer med synnedsättning oavsett ålder. Det kan vara svårt och riskfyllt för personer med synnedsättning att t.ex. klättra på stege för att byta gardiner.

ÖPPNA MÖTESPLATSER/TRÄFFPUNKTER FÖR ÄLDRE (sid 29)

Vi anser att det måste beaktas vid biståndsbedömning av ledsagarbehovet att det kan vara en omöjlighet för personer med synnedsättning att ta sig till och delta i aktiviteter i dessa lokaler på egen hand. Personer med synnedsättning kan behöva ledsagning i dessa lokaler samt för att ta sig dit, eftersom antal resor med Färdtjänst är kraftigt begränsat.

För övrigt vill vi framföra att det är av stor vikt att personal inom hemtjänsten har kunskap om funktionsnedsättningar såsom synnedsättningar. Den enskilde måste kunna känna sig trygg med hemtjänstpersonalen.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Erik Slottnér (KD), Dennis Wedin m.fl. (alla M) och Ann-Katrin Åslund (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten.

Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi.

Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Avslutningsvis vill vi påpeka att vi anser att det är problematiskt att detta ärende inte förelagts till insyn för nämndens funktionshindersråd.

Servicenämnden

Reservation anfördes av Henrik Sjölander m.fl. (M) enligt följande:

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten.

Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi.

Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser. De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Det är viktigt att ta höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Jan Tigerström m.fl. (alla M) och Hanna Wistrand (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Att därutöver anföra.

ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi.

Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet.

Vi anser det viktigt att ta höjd för behovet av äldreboende för denna grupp i planeringen för framtida äldreboenden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Henrik Virro m.fl. (alla M), Peter Backlund (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lars Jilmstad m fl (alla M) och Peter Öberg (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill

säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Abit Dundar m.fl. (L) och Lars Svärd m.fl. (alla M), enligt följande.

Icevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela icevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Särskilt uttalande gjordes av Jessica Jorntun m.fl. (båda MP) Eva Fagerhem m.fl. (alla S) och Ann-Marie Strömberg (V), enligt följande.

Vi välkomnar förslaget till nya riktlinjer och särskilt inriktningen mot helhetssyn och ramtider. Vi välkomnar också att det i förslaget framgår att olika människor har olika prioriteringar och behöver få sina behov tillgodosedda på olika sätt, vilket vi ska beakta i bedömningarna.

Det är inte lämpligt för äldre som har demenssjukdomar, ett aktivt missbruk eller lider av psykisk ohälsa att bo på servicehus. De har behov av högre omvårdnadsgrad. Även om kvarboendepincipen är sympatisk är det inte alltid möjligt att tillämpa denna då behoven kan vara förändrade. Det ska vara möjligt att er hålla äldreboende utan att först pröva hemtjänst. Ett exempel är äldre som anhöriga har vårdat i hemmet och som söker bistånd först när situationen har blivit ohållbar. Vi välkomnar möjligheten att få hjälp med skötsel av husdjur. Forskning har påvisat positiva effekter av djur. Det är inte heller humant att kräva att äldre människor ska göra sig av med husdjur för att de inte klarar av hela skötseln.

Här behöver äldreroteln klargöra omfattningen av denna insats och utreda vilka som är de mest ändamålsenliga utförarna av sådana tjänster. Vi välkomnar också möjligheten att få hjälp med snöskottning. Även på denna punkt önskar vi att äldreroteln klargör omfattningen och utreder vilka som är de mest ändamålsenliga utförarna. Avslutningsvis vill vi poängtera att begreppet skälig levnadsnivå är att betrakta som ett golv, inte som ett tak.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Bo Arkelsten m.fl. (alla M) och Helen Jäderlund Eckardt (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Att därutöver anföras:

Icevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela icevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Joel Laurén m.fl. (alla M) och Lars Lundqvist m.fl. (båda L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra följandet.

ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet.

Särskilt uttalande gjordes av Arvid Vikman m.fl. (alla S), Anders Ödmark m.fl. (båda MP) och Reijo Kittilä (V), enligt följande.

Den röd-grön-rosa majoriteten i stadshuset har under hela mandatperioden arbetat för en mera generös biståndsbedömning gällande plats på vård- och omsorgsboende med heldygnsvård och servicehus samt för att de äldre ska få mera inflytande i hur de beviljade insatserna inom hemtjänsten genomförs.

Nu gällande riktlinjer för biståndsbedömning beslutades i fullmäktige 2015-05-25 men dessa har inte i någon större utsträckning resulterat i en mera generös biståndsbedömning.

Syftet med det nya förslaget till riktlinjer är bland annat att biståndsbedömningen särskilt ska beakta den enskildes sammantagna situation med hänsyn tagen även till hög ålder, upplevd oro och ensamhet.

I förslaget till nya riktlinjer anges att avslag på vård- och omsorgsboende ska fattas med restriktivitet. Den politiska majoriteten vill ha en mera generös bedömning än i dag av rätten till vård- och omsorgsboende. Det är mycket viktigt med implementering av riktlinjerna samt uppföljning av faktisk effekt i biståndsbesluten oavsett om denna mening ska stå i riktlinjerna eller inte. Den politiska viljan är tydlig.

Det är av yttersta vikt att de nya riktlinjerna implementeras i hela stadens biståndsbedömarorganisation för att så långt som möjligt garantera lika behandling i hela staden. Ansvar för detta bör ligga hos äldrenämnden och äldreförvaltningen.

Det bör i varje stadsdel finnas alternativa icke-biståndsbedömda mellanboendeformer, ”trygghetsboenden med aktivitetscentra”, för att de som inte beviljas plats på vård- och omsorgsboende ska ha ett fullgott alternativ för att få sina behov tillgodosedda. På Kungsholmen saknas denna boendeform i dag helt.

Kungsholmens stadsdelsnämnd har anställt tre äldrekuratorer som ska vara ett stöd för de äldre som inte får plats på stadens biståndsbedömda vård- och omsorgsboenden men behöver hjälp med att ordna sin boendesituation och sin övriga livsföring på ett tillfredsställande sätt. Anställningen av äldrekuratorerna på Kungsholmen bör kunna inspirera även andra stadsdelar så att de kan hitta nya stödformer för äldre som har behov av individuellt stöd.

Ramtiden inom hemtjänsten bör ge de äldre och personalen rejäla möjligheter att påverka planeringen av genomförandet av de beviljade insatserna utan administrativa krav som krånglar till de äldres faktiska möjligheter att påverka.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och tjänstgörande ersättaren Olov Lindquist (L) enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över

65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet ”Rapportering ej verkställda beslut” är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Benjamin Dousa m.fl. (alla M), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföras.

Icekevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela icekevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet ”Rapportering ej verkställda beslut” är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl. (alla M) Sabine Pettersson (L) och Gunnar Caperius (C), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföras.

Icekevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela icekevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att

alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet ”Rapportering ej verkställda beslut” är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Särskilt uttalande gjordes av Ewa Larsson (båda MP) Claes Elmgren m.fl. (alla S) och Tina Kratz (V), enligt följande.

Biståndsbedömning ska följa socialtjänstlagen, och utgå från individens behov. Att förtydliga att avslag ska ges restriktivt är rimligt om det är möjligt att göra i en riktlinje. Ser vi till utfallet i förvaltningsrätten, där avslag som överklagats vad gäller vård och omsorgsboende prövats, har de resulterat i att 39,9 % fått rätt mot äldrenämnden. Per stadsdelsförvaltning är antalet överklagande så få att det är svårt att dra några bestämda slutsatser, men det verkar ändå finnas utrymme för en generösare bedömning. Vi vill påtala vikten av att upprätthålla likställighetsprincipen i staden och vikten av att stärka rättssäkerheten för den enskilde.

Vi vill också passa på att nämna att den nya icke biståndsbedömda boendeformen seniorboende med aktivitetscenter kommer bli ett gott alternativ för de äldre som inte har det vård och omsorgsbehov som krävs för att få bo på servicehus. Seniorboendet kommer vara trygga anpassade boenden som erbjuder en blandning av aktiviteter som kommer passa de äldre.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ole-Jörgen Persson m.fl. (alla M) och Bengt Porseby (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföras.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Christoffer Järkeborn m.fl. (alla M) och Anne-Lie Elfvén (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföras.

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet "Rapportering ej verkställda beslut" är det viktigt att äldrenämnden tar höjd för

behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Tobias Sjö m.fl. (alla M) och Mats Hasselgren (L), enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
Att därutöver anföra.

Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeförmer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet. Som vi redan påpekat i vårt särskilda utlåtande i ärendet ”Rapportering ej verkställda beslut” är det viktigt att såväl äldrenämnden som övriga berörda nämnder tar höjd för behovet av äldreboende för denna grupp och tar med detta i planeringen för framtida äldreboenden.